

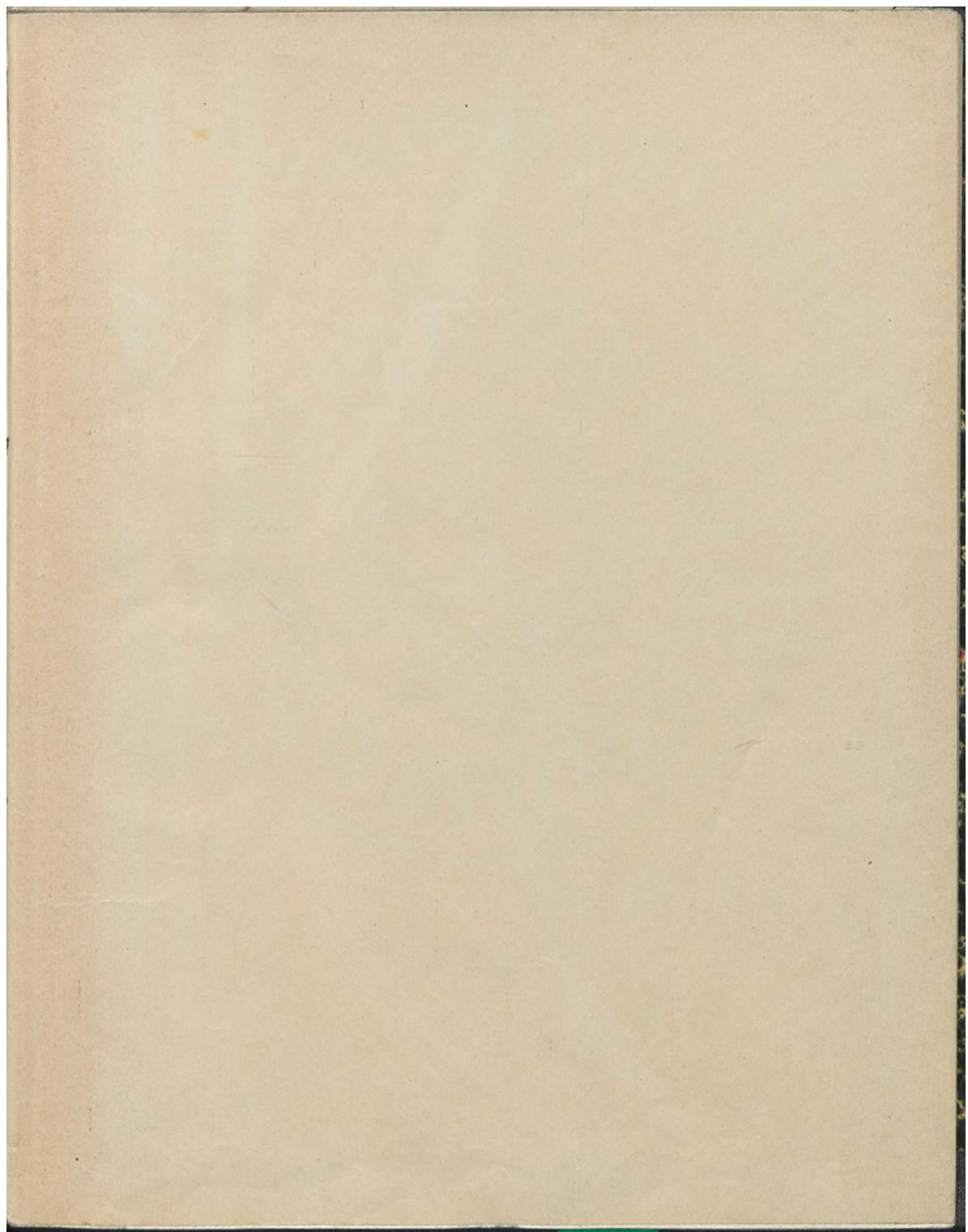
R. Winge.

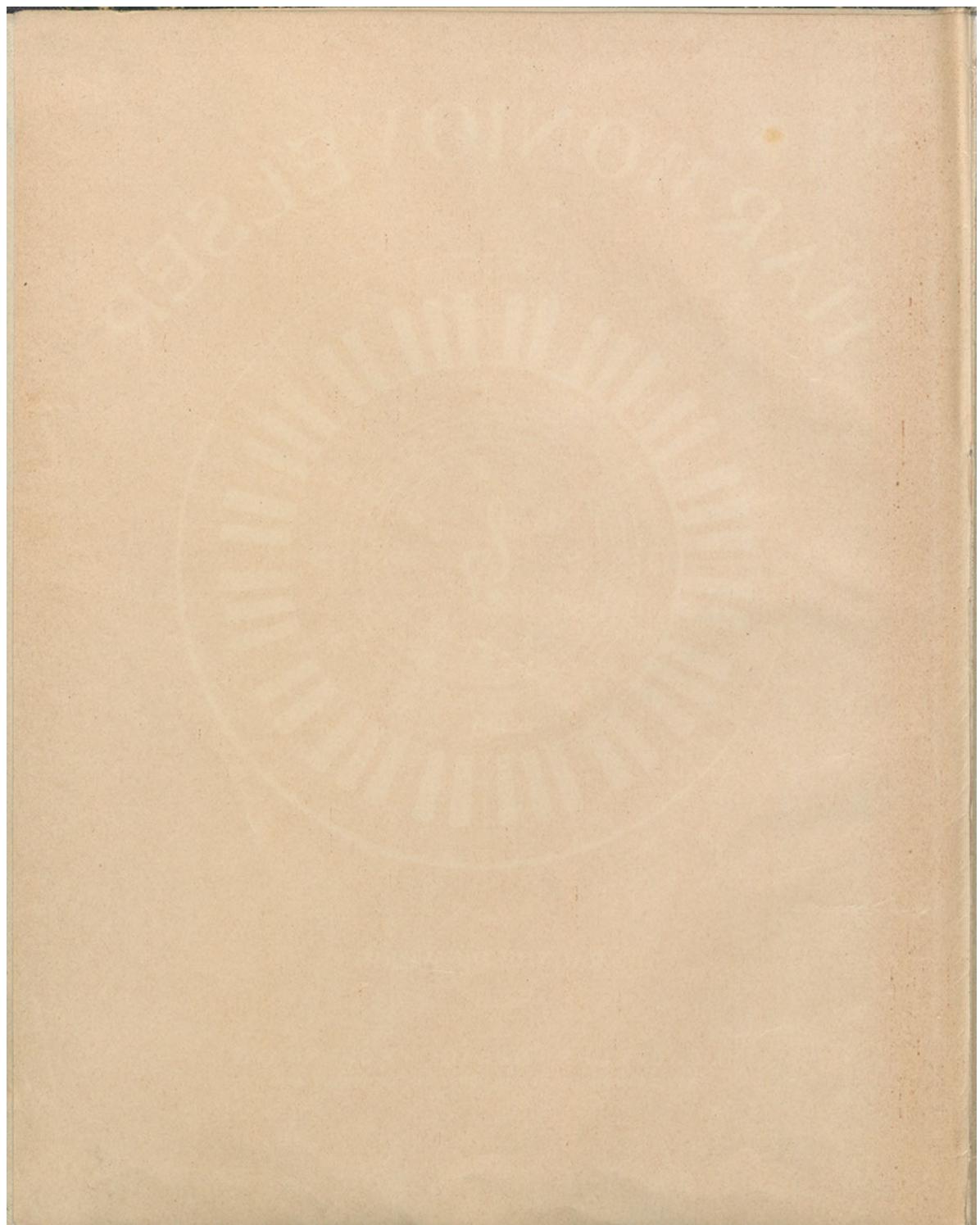
Harmoniøvelser

1906.

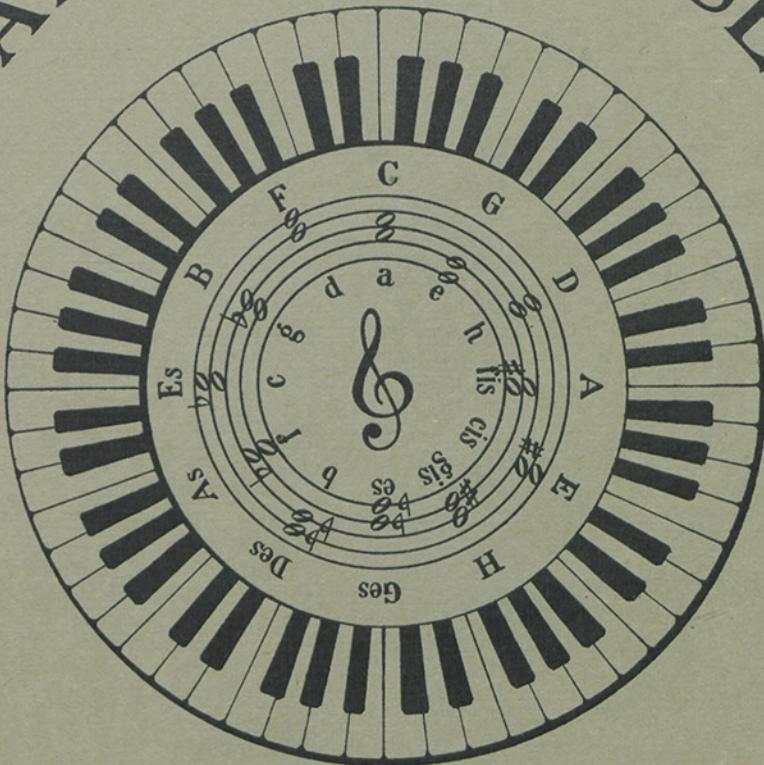
~~17-78.~~

D 26

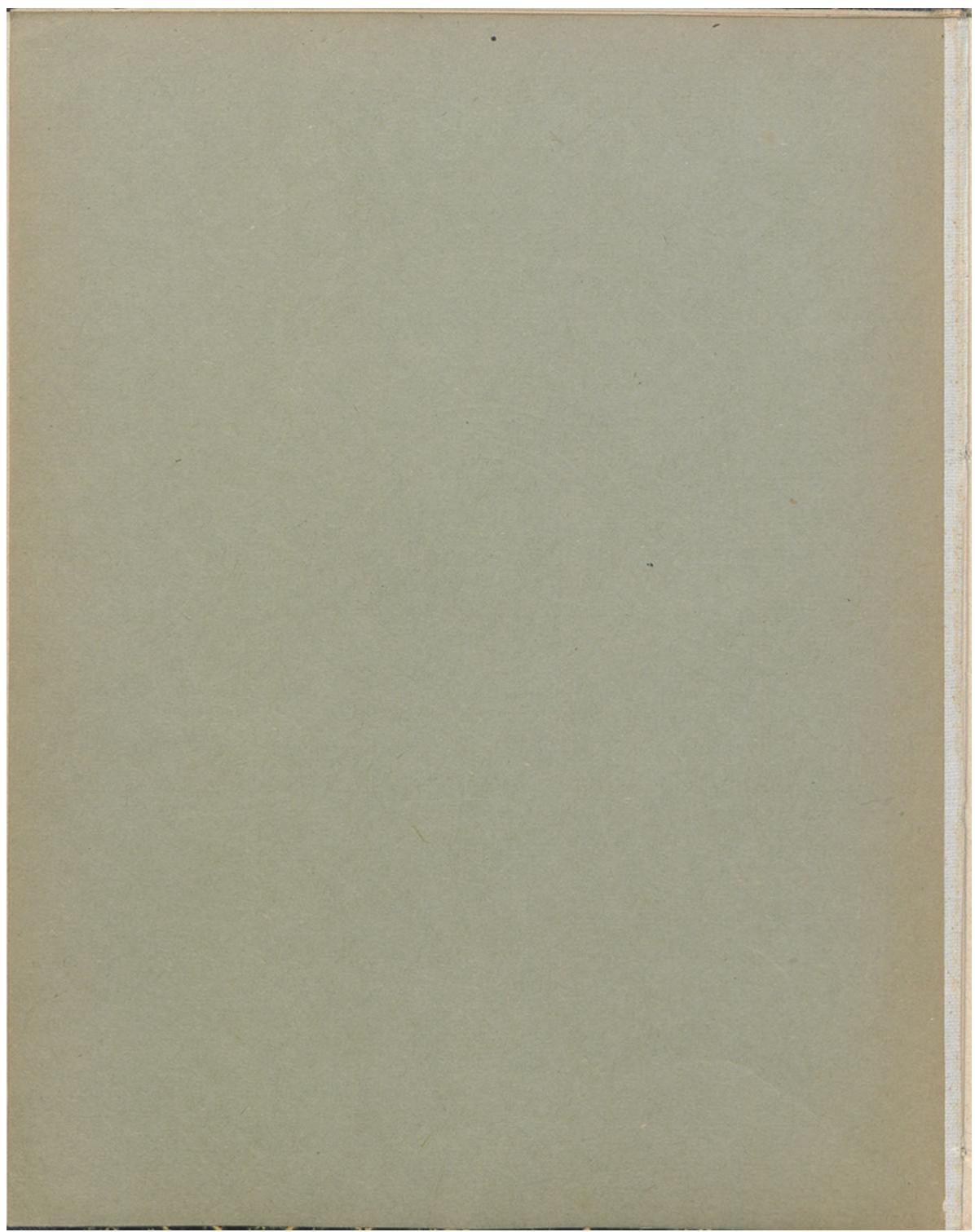

HARMONIØVELSER

RAGNHILDE WINGE

H. HAGERUP'S FORLAG. — KØBENHAVN
HOVEDKOMMISSIONÆR FOR NORGE: H. ASCHEHOUG & CO.

HARMONIØVELSER

SKALAEgne OG ÆNDREDE AKKORDER

SAMLEDE I KADENCEN

TIL INDØVELSE PAA KLAVERET

TIL UNDERSNINGSBRUG OG TIL SELVSTUDIUM

AF

RAGNHILDE WINGE

KØBENHAVN
H. HAGERUP'S FORLAG
1906

J. COHEN'S BOGTRYKKERIER
(GEORG A. BACH)

FORORD.

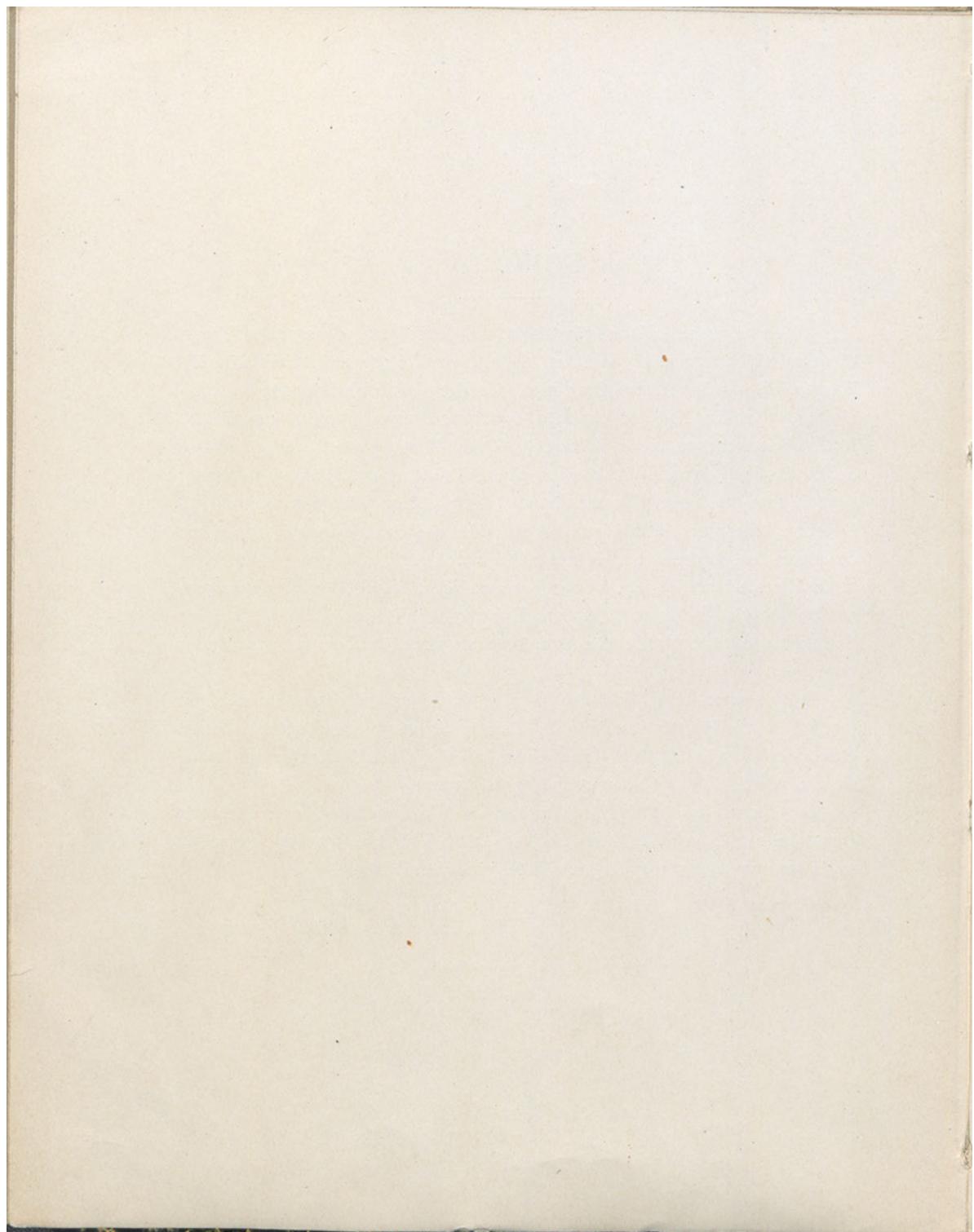
Idéen til disse „Harmoniøvelser“ er vokset ud af personlig Trang til at udvikle harmonisk Sans, et levende Ønske om at kunne gribte de Harmonier, som foresvæve Øret, men som Hænderne forvilde sig i. Dominant og Tonika blev af sig selv det faste Punkt, hvorfra jeg gik ud. Kvartsekstakkorden med sin vægtige Klang blev dernæst erobret af Øre og Bevidsthed, dernæst Akkorden paa 2^{det} Trin, som i sig selv, saavel som i sine ændrede Former, bandt sig til Kvartsekstakkorden og til Dominantakkorden, indtil det blev min Idé at samle og indøve skalaegne og ændrede Akkorder ved Hjælp af den udvidede Kadence. Under Arbejdet hermed indsaa jeg Nødvendigheden af at finde betegnende Benævnelser for de forstørrede Kvintsekstakkorder. Den Adskillelse efter Tonekøn, som de valgte Benævnelser udtrykke, haaber jeg maa findes berettiget.

Den gennemførte Udøvelse, i alle Tonarter, af disse almindeligst forekommende Harmoniforbindelser tilsigter at udvikle Øre og Haandelag. Hukommelsesarbejdet ved Tilegnelsen af alle disse Akkorder vil finde en god Støtte i Kadencens iørefaldende Ramme.

De theoretiske Værker, jeg har haft til min Raadighed, ere: Richter's Harmonilære, Mendel's Musikleksikon, Mrs. Virgil: „Practical exercises in Harmonyplaying“ og Sophus Halle's Modulationslære.

Oktobre 1905.

Ragnhilde Winge.

Dur- og Mol-Skalaen.

I den Rækkefølge af 8 hele og halve Tonetrin, som udgør den afsluttede Skala, findes de halve Trin i Dur: fra 3de til 4de og fra 7de til 8de Trin, i Mol: fra 2^{det} til 3^{die}, fra 5te til 6te og fra 7de til 8de Trin.

ØVELSE I.

Efter ovenstaaende Forklaring at spille Dur- og Mol-Skalaer fra en hvilkensomhelst Tangent paa Klaviaturet. Tallet paa hvert Trin nævnes. Kan udføres med een Finger.

Skalaegne Intervaller.

Afstanden fra 1ste Trin i Dur-Skalaen til 2de Trin er en stor Sekund, fra 1ste til 3de: stor Terts, fra 1ste til 4de: ren Kvart, fra 1ste til 5te: ren Kvint, fra 1ste til 6te: stor Sekst, fra 1ste til 7de: stor Septim, og fra 1ste til 8de: ren Oktav.

I Mol blive Intervallerne: stor Sekund, lille Terts, ren Kvart, ren Kvint, lille Sekst, stor Septim og ren Oktav. Alle Intervaller beregnes fra den dybeste Tone opefter.

ØVELSE II.

Intervallerne nævnes og vises paa Klaveret, i C Dur og c Mol, med begge Hænders Pegefingre.

Treklang.

Paa ethvert Trin i Skalaen kan der dannes en Treklang. Treklangen bestaar af Grundtone, Terts og Kvint. En Treklang kaldes stor, naar den har stor Terts og ren Kvint, lille, naar den har lille Terts og ren Kvint, forstørret, naar den har stor Terts og forstørret Kvint (bestaar af to store Tertser) og formindsket, naar den har lille Terts og formindsket Kvint (bestaar af 2 smaa Tertser).

Skalaegne Treklang i Dur og Mol:

Dur:

Mol:

The chords are labeled below the staff:

CI	II ^o	III	IV	V	VI	VII ^o
A	B	C	D	E	F#	G

Store og smaa Treklang betegnes ved henholdsvis store og smaa Romertal, formindskede, med Tilføjelse af et lille Nul, forstørrede, med en Streg paa tværs igennem Tallet.

Tonika-Treklangen.

Det 1ste Trin i Skalaen kaldes Tonika, og Treklangen paa dette Trin derefter Tonika-Treklangen.

Den er i Dur stor og i Mol lille.

ØVELSE III.

Tonika-Treklangen vises paa Klaveret paa ethvert af de 12 halve Trin, som indeholdes i Oktaven, og som kan gøres til Udgangspunkt for een Dur- og een Mol-Tonart. Samtidig nævnes Tonerne i Akkorden een for een.

Eks: Tonika-Treklangen i C? c—e—g, T.-Trekl. i c? c—es—g, i Des? des—f—as, i cis? cis—e—gis, o. s. v.

Tonarterne i kromatisk Orden:^{*}

Dur: C — Des — D — Es — E — F — Fis — G — As — A — B — H
 Mol: c — cis — d — es — e — f — fis — g — gis — a — b — h

Dur- og Mol-Tonarterne betegnes ved henholdsvis store og smaa Bogstaver.

* Ordnede halvtrinvise.

Dominant-Treklangen.

Det 5te Trin i Skalaen kaldes Dominant og Treklangen paa dette Trin derefter Dominant-Treklangen. Denne Treklang er stor og ens i Dur og Mol.

ØVELSE IV.

Dominant-Treklangen gennemgaas paa samme Maade som Tonika-Treklangen.

Eks: Dominant-Treklangen i C og c? g — h — d. D.-Trekl. i Des? as — c — es, i cis? gis — his — dis, i D og d? a — cis — e, o. s. v.

ØVELSE V.

Dominant-Treklangen forbunden med Tonika-Treklangen.

Dominant- og Tonika-Treklangen forbundne paa denne Maade
kaldes: Slutningskadence eller blot: Kadence.

Spilles igennem alle Dur- og Mol- Tonarter.

Det anbefales at sætte Øvelserne om (transponere dem) i følgende
kvintvise Orden:

Dur: C — G — D — A — E — H — Fis — Des — As — Es — B — F
Mol: e — g — d — a — e — h — fis — cis — gis — es — b — f

Treklangens Omvendinger.

En Treklang er i Grundbeliggenhed, naar Grundtonen er Bastone (den dybeste Tone). Men baade Tertsen og Kvinten kan benyttes som Bastone; i saa Tilfælde bliver Treklangen henholdsvis Sekstakkord og Kvartsekstakkord, uden Hensyn til, hvilket af Treklangens Intervaller der findes i øverste Stemme.

Kwartsekstakkorden.

I disse Øvelser forstaas ved Kvartsekstakkorden kun 2^{den} Omvending af Tonika-Treklangen (Kvinten som Bastone). Betegnes: $\frac{6}{4}$

ØVELSE VI.

Kadencen udvidet med Kvartsekstakkorden.

Spilles i alle Dur- og Mol-Tonarter.

Treklangen paa 2^{det} Trin.

Treklangen paa 2^{det} Trin i Skalaen er lille i Dur, formindsket i Mol.

ØVELSE VII. a.

Kadencen udvidet med 2^{det} Trins Treklang i Sekstbeliggenhed (Tertsen som Bastone). Betegnes: 6. Brugt foran Kvartsekstakkorden.

Musical notation for Øvelse VII. a. The top staff shows a treble clef, common time (C), and a bass clef. The bottom staff shows a bass clef. The notation consists of eight measures. The top staff has chords: C II, I, V, I, C II°, I, V, I. The bottom staff has bass notes: C II, V, I, C II°, V, I. Roman numerals below the notes indicate harmonic functions: C II, I, V, I, C II°, I, V, I.

ØVELSE. VII. b.

Sekstakkorden af 2^{det} Trin gaaende lige til Dominant-Treklangen*.

Musical notation for Øvelse VII. b. The top staff shows a treble clef, common time (C), and a bass clef. The bottom staff shows a bass clef. The notation consists of six measures. The top staff has chords: C II, V, I, C II°, V, I. The bottom staff has bass notes: C II, V, I, C II°, V, I. Roman numerals below the notes indicate harmonic functions: C II, V, I, C II°, V, I.

Spilles i alle Dur- og Mol-Tonarter.

* I denne Forbindelse bruges 2^{det} Trins Treklang ogsaa i Grundbeliggenhed. Til Bastonen i Kvartsekstakkorden maa man kun gaa trinvis, ikke i Spring.

Underdominant-Treklangen.

Det 4de Trin i Skalaen kaldes Underdominant og Treklangen paa dette Trin derefter Underdominant-Treklangen. Den er stor i Dur, lille i Mol.

ØVELSE VIII. a.

Kadencen udvidet med Underdominant-Treklangen i Stedet for 2^{det} Trins Treklang. Brugt foran Kvartsekstakkorden.

ØVELSE VIII. b.

Underdominant-Treklangen gaaende lige til Dominant-Treklangen.

Spilles i alle Dur- og Mol-Tonarter.

Plagal-Kadence.

Det afsluttende Harmoniskridt fra Underdominannten til Tonika kaldes Plagal-Slutning. Bruges mest i Dur og fra Mol til Dur.

ØVELSE IX.

C IV I G IV I

Spilles i alle Tonarter.

Treklangen paa 6te Trin.

Treklangen paa 6te Trin i Skalaen er lille i Dur, stor i Mol.

ØVELSE X.

Kadencen knyttet til Tonika-Akkorden og udvidet med Treklangen paa 6te Trin, foruden med Sekst- og Kvartsekstakkorden.

The musical score is in common time (C). The top staff uses treble clef and the bottom staff uses bass clef. The key signature changes between common time and common time with a sharp sign. The chords are: I, VI, II, I, V, I, C-I, VI, II°, I, V, I. The bass notes are: F, E, D, C, B, A, G, F, E, D, C, B. Two specific chords are labeled with 6/4: the first one in the top staff and the second one in the bottom staff.

Spilles i alle Dur- og Mol-Tonarter.

Septimakkorder. Firk lange.

Naar man til Grundtonen i en Treklang føjer den 7de Tone (Septimen), opstaar Firklangen.

En Treklang er sammensat af 2 Tertser, en Firklang af 3 Tertser.

Skalaegne Septimakkorder i Dur og Mol:

Dur:

C I₇ II₇ III₇ IV₇ V₇ VI₇ VII^⁹₇

Mol:

C I₇ II^⁹₇ III₇ IV₇ V₇ VI₇ VII^⁹₇

Septimakkorden betegnes ved et Syvtal, tilføjet Romertallet. Naar Septimen er stor, er Syvtallet forsynet med en Tværstreg, er den formindsket, med et ♫. Syvtallet uden Tilføjelse viser, at Septimen er lille.

Dominantseptimakkorden.

Firklangen paa 5te Trin i Skalaen kaldes Dominantseptimakkorden. Den bestaar af stor Treklang og lille Septim og er ens i Dur og Mol. Dens Skikkelse i Grundbeliggenhed er: een stor Terts efterfulgt af to smaa Tertser. (En lille Septim er et helt Trin mindre end Oktaven.)

Dominantseptimakkordens regelrette Opløsning.

Alle Septimakkorder kræve en Opløsning. Dominant-Firklangen oploser sig regelret til Tonika-Treklangen, idet Tertsen gaar op paa Tonika, og Septimen ned paa Tertsen i Tonika-Treklangen. Kvinten gaar trinvis op eller ned. Grundtonen gaar enten en Kvart op eller en Kvint ned, til Tonika, eller bliver liggende, da den er fælles for begge Akkorder.

ØVELSE XI.

C V₇ I c V₇ I

Spilles igennem alle Tonarter. Opløses baade til Dur og til Mol.

Skuffende Kadence.

Naar Dominant-Firklangen oploser sig til en anden Treklang end Tonika-Treklangen, kaldes det: skuffende Kadence. Den almindeligst forekommende er Opløsningen til Treklangen paa 6te Trin.

ØVELSE XII.

Dominant-Firklangens Opløsning til 6te Trin.

dom. of Dominante

C V₇ VI c V₇ VI

Spilles igennem alle Dur- og Mol- Tonarter.

ØVELSE XIII.

Kæde af udvidede skuffende Kadencer.

Treklangen paa 6te Trin gøres, hver Gang den indtræder, til Udgangspunkt for en ny, udvidet skuffende Kadence. Kæden kan afslutes naar som helst med Helkadence: V — I eller i.

C I II I V₇ VI F I II I V₇ I
 a i ii⁰ i V₇ VI

Spilles igennem alle Tonarter. Rækkefølgen bliver:

C — a — F — d — B — g — Es — c — As — f — Des — b —
 Ges — es — H — gis — E — cis — A — fis — D — h — G — e — C

Firklangens Omvendinger.

En Firklang er i Grundbeliggenhed, naar Grundtonen er Bastone. Naar Tertsen er Bastone, er Firklangen i Kvintsekstbeliggenhed og betegnes: $\frac{6}{3}$. Med Kvinten som Bastone er Firklangen i Tertskvartbeliggenhed og betegnes: $\frac{4}{3}$. Med Septimen som Bastone er Firklangen i Sekundbeliggenhed og betegnes: $\frac{2}{3}$.

Firklangen paa 2^{det} Trin

har i Dur lille Treklang og lille Septim. Dens Skikkelse i Grundbeliggenhed er: en stor Terts i Midten, en lille Terts paa hver Side.

Firklangen paa 2^{det} Trin i Mol har formindsket Treklang og lille Septim. Dens Skikkelse i Grundbeliggenhed er: to smaa Tertser efterfulgte af en stor Terts.

Ved afsluttende Harmoniskridt, som i Kadencen, bruges disse Akkorder mest i Kvintsekstbeliggenhed: Tertsen som Bastone.

Desuden bruges Firklangen paa 2^{det} Trin i Sekundbeliggenhed (Septimen som Bastone) og gaar til Tonika-Treklangen i Grundbeliggenhed. Denne Forbindelse benyttes ofte til »Orgelpunkt« paa Tonika.

ØVELSE XIV. a.

Kadencen udvidet med Septimakkorden paa 2^{det} Trin i Kvintsekstbeliggenhed. Brugt foran Kvartsekstakkorden.*

C ii₇ I V₇ I c ii^⁹₇ I V₇ I

ØVELSE XIV. b.

2^{det} Trins Firklang gaaende lige til Dominant-Treklangen**.

C ii₇ V I c ii^⁹₇ V I

Spilles i alle Dur- og Mol-Tonarter.

* I denne Forbindelse kan 2^{det} Trins Firklang ogsaa bruges i Tertskvartbeliggenhed: Kvinten som Bastone, da denne, ovenfra, kan gaa trinvis til Kvartsekstakkordens Bastone.

** Naar 2^{det} Trins Firklang gaar lige til Dominant-Akkorden, bruges ogsaa Grundbeliggenhed.

ØVELSE XV.

Septimakkorden paa 2^{det} Trin, i Sekundbeliggenhed, benyttet til Orgelpunkt.

Kan knyttes til Slutningskadencen.

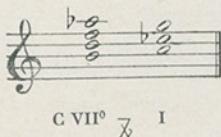
Spilles i alle Dur- og Mol-Tonarter.

Den formindske Septimakkord.

Firklangen paa 7de Trin i Mol har lille Treklang og formindsket Septim. Den har i Grundbeliggenhed og i alle Omvendinger samme Skikkelse: tre smaa Tertser. Den oploser sig til Tonika-Treklangen.

ØVELSE XVI.

Den formindske Septimakkord, i Grundbeliggenhed, med sin Opløsning.

Spilles igennem alle Mol-Tonarter.

Ændrede Akkorder.

Ændrede eller »altererede« Akkorder ere skalaegne Akkorder, som ere forandrede for at danne en tætttere Forbindelse med en anden Akkord, en Overgang i halve Trin, i Stedet for i hele Trin. De mest anvendte af disse ændrede Akkorder have faaet Navne som selvstændige Akkorder.

De forandrede Intervaller betegnes saaledes:

Prim: $\text{I} - \text{II} - \text{III}$, Sekund: $\text{II} - \text{III} - \text{IV}$, Terts: $\text{III} - \text{IV} - \text{V}$,
 Kvart: $\text{IV} - \text{V} - \text{VI}$, Kvint: $\text{V} - \text{VI} - \text{VII}$, Sekst: $\text{VI} - \text{VII} - \text{I}$,
 Septim: $\text{VII} - \text{I} - \text{II}$, og beregnes fra Akkordens Bastone.

De forhøjede Intervaller stræbe opad, de fordybede, nedad.

Ændrede Trek lange.

Den forstørrede Sekstakkord.

Den lille Treklang paa 4de Trin i Mol bruges ofte med forhøjet Grundtone og lagt om i Sekstbeliggenhed. Den oplosser sig paa Dominanten.

Denne Oplosning til 5te Trin kan, til Adskillelse fra Helkadencen V—I, kaldes: Halvkadence.

ØVELSE XVII.

Halvkadence med den forstørrede Sekstakkord.

Spilles igennem alle Mol-Tonarter.

* Den tykke Streg betegner Overgangsstedet.

Den forstørrede Treklang,

som er skalaegen paa 3de Trin i Mol, bruges sjeldnere som saadan, men træffes ofte somændret Akkord paa Tonika i Dur, med forhøjet Kvint, og gaar til 4de Trin.

ØVELSE XVIII.

C I — IV II I V₇ I

Spilles i alle Dur-Tonarter.

Ændrede Firklange.

Den forstørrede Dominantakkord.

Kvinten i Dominant-Firklangen bliver ofte forhøjet.

ØVELSE XIX.

Den forstørrede Dominantakkord anvendt i Kadencen.

The musical notation consists of two staves. The top staff is in treble clef (G-clef) and the bottom staff is in bass clef (F-clef). The key signature changes from C major (no sharps or flats) to G major (one sharp). The time signature changes from common time (indicated by 'c') to 5/4, then 6/4, and finally 6/4 again. The harmonic progression is indicated below the notes: C, V₇, I, II, I, V₇, I. The notes are primarily quarter notes, with some eighth and sixteenth note patterns.

Spilles i alle Dur-Tonarter.

De forstørrede Kvintsekstakkorder.

Dur-Kvintsekstakkorden.

(Benævnelsen valgt efter Tonekøn og den Beliggenhed, hvori Akkorden anvendes mest.)

Septimakkorden paa 2^{det} Trin i Dur bruges ofte med forhøjet Grundtone og Terts og lagt om i Kvintsekstbeliggenhed, ogsaa i Terts-kvartbeliggenhed*, og gaar til Kvartsekstakkorden.

Den har Tangent-Lighed med en formindsket Septimakkord.**

Dur $\frac{6}{5}$ Akkorden bruges ogsaa i Sekundbeliggenhed og kan anvendes til Orgelpunkt, ligesom den uforandrede Sekundakkord af samme Trin.

ØVELSE XX.

Dur $\frac{6}{5}$ Akkorden anvendt i Kadencen.

C II₇ — I V₇ I

Spilles i alle Dur-Tonarter.

* Naar Tertskvartbeliggenhed af Dur $\frac{6}{5}$ Akkorden anvendes, bliver Bastonen ofte fordybet som Gennemgangstone.

Eks:

** Dur $\frac{6}{5}$ Akkorden kendes let fra den formindskede Septimakkord derved, at førstnævnte Akkord og dens Opløsning altid har een Fællestone, hvorimod den formindskede Septimakkord og dens Opløsning ikke har nogen Fællestone.

Mol-Kvintsekstakkorden.

(Benævnelsen valgt efter Tonekøn og den Beliggenhed, hvori Akkorden anvendes mest.)

Septimakkorden paa 4de Trin i Mol, hvis Skikkelse er den samme som Septimakkordens paa 2^{det} Trin i Dur: en stor Terts i Midten, en lille Terts paa hver Side, bruges ofte med forhøjet Grundtone* og lagt om i Kvintsekstbeliggenhed, ogsaa i Grundbeliggenhed, og gaar til Kvartsekstakkorden.

Den har Tangent-Lighed med en Dominantakkord.

ØVELSE XXI.

Mol $\frac{6}{5}$ Akkorden anvendt i Kadencen. Knyttet til Tonika-Akkorden.

Spilles i alle Mol-Tonarter.

* I opadgaende Bevægelse bliver ogsaa Tertsen ofte forhøjet. (Melodisk Molskala.)

Eks:

Den forstørrede Tertskvartakkord.

Septimakkorden paa 2^{det} Trin i Mol: formindsket Treklang og lille Septim, bruges ofte med forhøjet Terts og i Tertskvartbeliggenhed. Denne Akkords Skikkelse bliver da: en stor Sekund i Midten, en stor Terts paa hver Side. Den opløser sig, ligesom den forstørrede Sekstakkord, til Dominant-Treklangen.

ØVELSE XXII.

Halvkadence med den forstørrede Tertskvartakkord.

C II⁰ 7 — V

Spilles i alle Mol-Tonarter.

At Forandringerne af Akkorden paa 2^{det} Trin ikke hermed ere udtømte, viser følgende Eksempel, hvor Grundtonen i Treklangen paa 2^{det} Trin i Mol er fordybvet som Overgangstone til Tonika.

Eks:

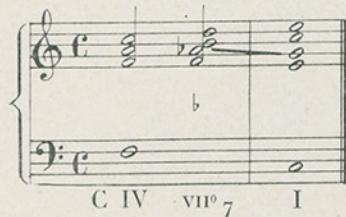
C I II⁰ I V₇ I

Den formindskede Septimakkord,

som er skalaegen paa 7de Trin i Mol, bruges lige saa ofte som ændret Akkord i Dur: Septimakkorden paa 7de Trin i Dur, med fordybet Septim som Overgangstone til Kvinten i Tonika-Treklangen.

ØVELSE XXIII.

Plagal-Kadencen udvidet med den formindskede Septimakkord i Tertskvartbeliggenhed.

Spilles i alle Dur-Tonarter.

